

Učebný materiál

Spoločný dokument pre 10 – 14 a 15 – 18 ročných (určený pre pedagógov)

VŠEOBECNÁ TÉMA:

"VÝROČIE DOHOVORU O PRÁVACH DIEŤAŤA" -

NAKRESLI MI PRÁVO...

1 – Všeobecné usmernenia

Navrhovaná téma vyzýva deti a dospelievajúcich, aby sa sami osobne pozreli na problematiku práv dieťaťa a aby pochopili dôležitosť, ktorú jej priznáva Európska únia a medzinárodné spoločenstvo. Vyzýva aj k zamysleniu nad úlohou, ktorú môže a musí zohrávať každý človek pri dodržiavaní týchto práv.

Táto súťaž prispieva k **výchove európskeho občianstva** formou spoznania dôležitej úlohy európskych inštitúcií pri ochrane základných práv a práv dieťaťa.

2 – Situácia spoločného problému dvoch vekových kategórií

2, 1 – Dohovor o právach dieťaťa má 20 rokov:

2, 1, 1 – Výročie, ktoré nás zaväzuje

„Dohovor o právach dieťaťa“ prijatý Valným zhromaždením Organizácie spojených národov v roku 1989 má 20 rokov. **Dohovor je medzinárodnou zmluvou.** Bol ratifikovaný takmer jednohlasne členskými štátmi OSN¹ a svedčí o tom, že si medzinárodné spoločenstvo uvedomilo potrebu zabezpečiť deťom osobitnú ochranu.

Sláviť toto výročie s deťmi znamená potvrdiť, že sa ich to týka, a že sú pripravené **zapojiť sa** spolu s dospelými, aby sa práva potvrdené v tomto Dohovore konkrétne uplatňovali pre všetky deti sveta.

2, 2 – Dohovor o právach dieťaťa spadá pod všeobecný kontext ľudských práv

„Dohovor o právach dieťaťa“ nezavádza nové práva, ktoré by sa týkali obzvlášť detí. Deti sú ľudskými bytosťami. Avšak deti potrebujú **osobitnú ochranu**, aby sa tieto práva priznali všetkým, a aby sa im skutočne zabezpečili. Dohovor ich upresňuje a štáty, ktoré ho ratifikujú, sa zaväzujú zaručovať ich vo všetkých svojich činnostiach.

2,3 – Ľudské práva

2, 3, 1 – Človek má svoje práva a musí rešpektovať práva ostatných

Počas celej histórie ľudia nezávisle od svojho pôvodu, sociálnych podmienok a prostredia tvrdili, že každý človek má svoje práva, ktoré by sa mali uznávať bez toho, aby sa zároveň znehodnotila podstata človeka.²

Tieto práva predstavujú **medze**, ktoré filozofi alebo prognostici kladú medzi **úlohy štátu**. Sú takisto **morálnou požiadavkou na každého jednotlivca, zárukou práv druhého.**

¹ Neratifikovali ho len dve krajiny, Spojené štáty americké a Somálsko, ale aj napriek tomu Dohovor podpísali. Stav ratifikácií a výhrady formulované štátmi je možné nájsť na stránke: (vo francúzštine http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=fr a v angličtine http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en&clang=en)

² Obzvlášť objasňujúce citácie je možné nájsť v diele Jeanne HERSCHOVEJ „Právo byť človekom“, J.C.Lattès/UNESCO, Paríž, 1968

Priemyselná revolúcia a jej následky potvrdili, že konkrétne uplatňovanie ľudských práv vyžadovalo splnenie určitých podmienok. Hovoríme o „*hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*“ na označenie týchto nových práv.

2, 3, 2 – Tieto práva sú uznané

Nasledovali „*Deklarácie ľudských práv*“³. **Všeobecnou deklaráciou ľudských práv**⁴ prijatou Valným zhromaždením Organizácie spojených národov v roku 1948 štáty „*prevzali záväzok dosiahnuť v spolupráci s OSN rozvoj všeobecného uznávania a zachovávania ľudských práv a základných slobôd*“⁵.

Uznané ľudské práva sú morálnym nárokom pre každého jednotlivca, zárukou práv ostatných, ale takisto aj nárokom pre štáty: ešte stále nie sú súčasťou právneho poriadku.

2, 3, 3 -Tieto práva sú univerzálne, nescudziteľné, neoddeliteľné a nepremlčateľné

Ľudské práva sú **univerzálne**. Všetky kultúry a všetky civilizácie majú spoločné zásady, ktoré sa sformulovali do rozličných deklarácií.

Ľudské práva sú **nescudziteľné**: nemôžu byť odopierané, znehodnocované alebo zamietané.

Sú **neoddeliteľné**: všetky sú dôležité a nie je možné vybrať si tie, ktoré sa budú dodržiavať.

Sú **nepremlčateľné**: môžu sa prechodne pozastaviť len vo veľmi výnimočných prípadoch.

2, 4 - Európa a ľudské práva

Dodržiavanie ľudských práv je základným princípom budovania Európskej únie.

2, 4, 1 – V Rade Európy

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd⁶ prijatý Radou Európy v roku 1950 a **revidovaná Európska sociálna charta**⁷ z roku 1996 sú v súčasnosti najúplnejšie a najjednoduchšie texty v oblasti ľudských práv.

Dohovor o ochrane ľudských práv je **medzinárodnou zmluvou**, ktorá vytvára záväzky pre štáty, ktoré ho ratifikovali. **Európsky súd pre ľudské práva** v Štrasburgu dozerá na dodržiavanie jeho ustanovení. Každá fyzická a právnická osoba, ktorá sa domnieva, že jeden z členských štátov Rady Európy porušil jej práva, môže predložiť prípad Súdu, keď sa vyčerpajú všetky možnosti odvolania v jeho krajine.

2,4, 2 – Osobitná činnosť Európskej únie

Charta základných práv Európskej únie⁸ deklarovaná v roku 2000 a opätovne v roku 2007 v sebe spája základné body predchádzajúcich európskych textov do jediného súhrnného textu. Ratifikácia **Lisabonskej zmluvy** (ktorá v súčasnosti prebieha), ktorej súčasťou je Charta, jej dá záväzný charakter. **Agentúra Európskej únie pre základné práva**⁹ vytvorená v roku 2007 vo Viedni poskytuje inštitúciám a kompetentným orgánom Únie a členských štátov pomoc a kompetencie pri uplatňovaní práv Spoločenstva v oblasti základných práv.

³ **Deklarácia nezávislosti Spojených štátov amerických** zo 4. júla 1776, po ktorej nasledovala **Deklarácia práv človeka a občana** z 26. augusta 1789 vo Francúzsku, sú najstaršími deklaráciami.

⁴ <http://www.unhcr.ch/udhr/navigate/alpha.htm>

⁵ Preambula Všeobecnej deklarácie ľudských práv.

⁶ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=005&CM=8&DF=7/8/2008&CL=ENG> (v angličtine) <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=005&CM=8&DF=7/8/2008&CL=FRE> (vo francúzštine)

⁷ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=163&CM=1&DF=6/13/2008&CL=FRE> (vo francúzštine) <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=163&CM=1&DF=6/13/2008&CL=ENG> (v angličtine)

⁸ http://www.europarl.europa.eu/charter/default_fr.htm (vo všetkých jazykoch Únie)

⁹ http://europa.eu/agencies/community_agencies/fra/index_sk.htm

2,5 – Prečo osobitné práva pre deti?

Myšlienka, že práva tých najslabších potrebujú osobitnú ochranu, sa objavila až neskôr. Až v 20. storočí sa medzinárodné spoločenstvo opatrne zaviazalo ísť touto cestou.

2, 5, 1 – História vzniku Dohovoru o právach dieťaťa v skratke

▪ Deklarácie „zámeru“ ...

V roku 1948 sa vo **Všeobecnej deklarácii ľudských práv** vyjadril zámer uznávať a chrániť práva detí. V charte sa zdôrazňuje, že „*materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc*“ a rodina sa uznáva za „*prirodzenú a základnú jednotku spoločnosti*“.

V roku 1959 prijali Spojené národy **Deklaráciu práv dieťaťa**, krátky a výstižný text, ktorý ustanovuje, že: „*muži a ženy všetkých krajín, pretože ľudstvo je povinné dať dieťaťu to najlepšie, čo má, vyhlasujú, že berú na seba úlohu splniť tento záväzok v každom ohľade...*“

▪ ...Potom nasledoval Dohovor majúci záväzný charakter pre signatárov

Valné zhromaždenie Organizácie spojených národov nakoniec v roku 1989 prijalo **Dohovor o právach dieťaťa**¹⁰. Právne záväzným sa pre štáty stal 2. septembra 1990. Ustanovuje univerzálne, medzinárodne uznané normy, ktoré vytvárajú skutočné právo upravujúce oblasť detstva. Zahŕňa v sebe práva ustanovené vo **Všeobecnej deklarácii ľudských práv**, posilňuje ich a upresňuje osobitosť ich uplatňovania na deťoch.

Dohovor o právach dieťaťa stanovuje celú škálu občianskych, kultúrnych, hospodárskych, politických a sociálnych práv podľa troch kritérií: ochrana, príspevky, účasť. Dohovor je **medzinárodnou zmluvou**. **V súčasnosti je to právne záväzný nástroj týkajúci sa všetkých detí**¹¹.

Výbor pre práva dieťaťa založený článkom 43 Dohovoru zasadá od roku 1991 v Ženeve. Tvoria ho nezávislí odborníci, ktorí dozerajú na uplatňovanie Dohovoru jednotlivými štátmi. Všetky štáty, ktoré ratifikovali Dohovor, musia výboru predkladať správy o uplatňovaní práv detí. Na prvom zasadnutí v roku 1991 prijal Výbor smernice na usmernenie štátov pri predkladaní a úpravách týchto správ. Správa musí naznačovať problémy, s ktorými sa štát stretáva pri uplatňovaní Dohovoru. Výbor požaduje od štátov ich priority a ich ciele pre budúcnosť. Vyzýva štáty, aby k správam pripájali texty zákonov a štatistické údaje.¹²

V roku 1997 sa v Európe vytvorila **Európska sieť detských ombudsmánov** (*European Network of Ombudsmen for Children*¹³), ktorá spája nezávislé úrady vytvorené v európskych krajinách na podporu práv detí. Ich spolupráca uľahčuje zdieľanie stratégií a umožňuje dozerať nad uplatňovaním **Dohovoru o právach dieťaťa**.

2, 5, 2 - Dohovor: predstavenie a analýza¹⁴

Dohovor obsahuje 54 článkov a 2 opčné dodatočné protokoly. Ustanovuje základné práva všetkých detí na svete.

¹⁰ http://www.unhcr.ch/french/html/menu3/b/k2crc_fr.htm Cf. [page1](#) odkaz umožňujúci sledovať ratifikácie dohovoru a jeho dodatočných protokolov.

¹¹ „**Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd**“ má rovnakú právnu silu, ale uplatňuje sa len v európskych krajinách, ktoré sú členmi Rady Európy.

¹² Viac informácií na stránke <http://www2.ohchr.org/french/bodies/crc/> (v angličtine, španielčine a francúzštine).

¹³ <http://crin.org/enoc/index.asp>

¹⁴ Animátori nájdu podrobnú analýzu a užitočné návrhy na národných stránkach UNICEF <http://www.unicef.org/>.

- **Dohovor upresňuje realizačné opatrenia svojich ustanovení**
- **Definuje dieťa**

V jeho článku sa dieťa definuje ako: „každá ľudská bytosť mladšia než 18 rokov, ak podľa právneho poriadku, ktorý sa vzťahuje na dieťa, nie je dospelosť dosiahnutá skôr“. „Detský vojak“, dieťa utečenec, zneužívané, týrané, deportované dieťa, bez rozdielu na kontinent alebo kultúrne prostredie, ktoré ho obklopuje, je a z hľadiska *Dohovoru o právach dieťaťa* zostane dieťaťom až do 18 rokov a dostane sa mu osobitnej ochrany.

- **Ustanovuje 3 základné zásady**
 - právo žiť, prežiť a vyvíjať sa,
 - prednosti záujmu dieťaťa,
 - právo zúčastňovať sa.
- **Upresňuje občianske práva a základné slobody detí**

V 3 článkoch sa venuje právu dieťaťa na meno a identitu a preberá všetky občianske práva a slobody ustanovené v rozdielnych deklaráciách a medzinárodných dohovoroch o ľudských právach. Na zvýšenie ich účinnosti vymedzuje minimálne normy.

- **Potvrďuje dôležitosť rodiny**

Potvrďuje právo dieťaťa žiť vo svojej rodine a opätovne ju nájsť v prípade potreby.

Výslovne uznáva, že zodpovednosť vychovávať deti je prioritou rodičov a povzbudzuje ich k tomu, aby s deťmi hovorili o ich právach.

- **Vymedzuje minimálne normy týkajúce sa blahobytu a zdravia**

Ustanovuje, že práva vyplývajú zo zásady **práva na život**: právo na príslušnú stravu, ubytovanie, prístup k vode, na potrebnú zdravotnú starostlivosť.

Špecifické články sa zaoberajú potrebami detí utečencov, hendikepovaných detí a detí menšinových skupín.

- **Potvrďuje právo každého dieťaťa na vzdelanie a kultúru**

- **Venuje sa osobitne ochrane detí**

Jasne ustanovuje a zaručuje právo na ochranu pred všetkými formami násillia, týrania, zanedbávania a vykorisťovania. Dohovor predpokladá osobitnú ochranu v časoch vojny a ochranu proti nútenému zlému zaobchádzaniu uväznených detí.

Dohovor preberá zásadu univerzálnosti práv každej osoby: všetky deti bez rozdielu na ich pôvod majú rovnaké práva. Dohovor takisto pripomína, že deti majú povinnosť **rešpektovať práva ostatných**, iných detí, dospelých a najmä práva svojich rodičov.

- **Štáty sú garantmi úspešného uplatňovania týchto práv**

Podpisom a ratifikovaním Dohovoru sa vlády zavazujú obhajovať a zaručovať práva detí a zodpovedať za tieto záväzky pred medzinárodným spoločenstvom.

2, 6 – Aktuálnosť a nevyhnutnosť Dohovoru o právach dieťaťa

2,6, 1 – Ešte aj dnes sú tieto práva hanobené¹⁵

Aj v našich rozvinutých krajinách sú deti, **ktoré trpia hladom**. Ich rodiny žijú pod hranicou chudoby. Na svetovej úrovni trpí jedna tretina detí počas prvých piatich rokov svojej existencie rozličnými stupňami podvýživy¹⁶.

V niektorých krajinách sú **deti nútené pracovať** často v nebezpečných podmienkach, čo im bráni alebo vážne poškodzuje ich **školskú dochádzku**. Týka sa to 218 miliónov detí mladších ako 15 rokov.

V krajinách zmietaných vojnou sa deti **berú do vojenských jednotiek**, môžu byť uväznené... OSN odhaduje, že v súčasnosti pôsobí 300 000 detských vojakov.

V niektorých krajinách sa s deťmi zaobchádza ako s **dospelými väzňami**. V niektorých krajinách sú deti odsúdené na trest smrti.

Deti **vykorisťované** dospelými alebo donútené chudobou a hladom musia žobrať alebo sa dať na prostitúciu.

Niektoré deti sú **týrané** často aj v rámci ich vlastnej rodiny.

2, 6, 2 – Informovať o Dohovore o právach dieťaťa

Oslávenie tohto výročia umožňuje **poukázať na aktuálnosť Dohovoru**, pripomenúť, že existujú prostriedky na boj proti porušovaniu práv detí a že je potrebné **od štátov vyžadovať konkrétne opatrenia ustanovené Dohovorom**.

2, 7- Úloha Európskej únie

Európska únia si stanovila za úlohu chrániť deti (článok 29 Zmluvy o Európskej únii¹⁷) v článku 24 Charty základných práv. Jej rozhodnutia prenesené do právnych predpisov 27 štátov Únie predstavujú najdôležitejší prostriedok na svete na ochranu detí¹⁸.

K stratégii v oblasti práv dieťaťa

V oznámení z 26. januára 2005 predseda Európskej komisie pri definovaní „Strategických cieľov Európskej únie na roky 2005 – 2009“ napísal: „*Osobitnou prioritou musí byť účinná ochrana práv detí pred hospodárskym vykorisťovaním aj všetkými formami zneužívania, pričom Únia má byť pre ostatný svet príkladom...*“

V oznámení zo 4. júla 2006 Európska komisia určuje hlavné smerovanie spoločnej stratégie pre celú Úniu¹⁹.

„Únia môže podporovať členské štáty v ich úsilí tým, že im bude v určitých oblastiach pri prijímaní opatrení pomáhať pri zohľadňovaní práv dieťaťa, ako aj poskytovať rámec na vzájomné učenie sa, v rámci ktorého môžu členské štáty určiť a prijať mnoho správnych postupov, ktoré možno nájsť v celej EÚ. Takýto postup založený na širokých a koordinovaných opatreniach by prispel k úsiliu členských štátov a posilnil by uznávanie a rešpektovanie zásad Dohovoru Organizácie spojených národov o právach detí v rámci EÚ aj mimo nej.“

Európska únia sa preto zaväzuje riadiť a zaručovať ochranu práv tých najslabších a najmä detí.

¹⁵

http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/r12555_fr.htm

¹⁶ Európska únia sa rozhodla, že rok 2010 bude rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=637>.

¹⁷ http://europa.eu/abc/treaties/index_sk.htm

¹⁸ Všetky prijaté ustanovenia Európskej únie vo všetkých jazykoch je možné nájsť na tejto adrese: http://eur-lex.europa.eu/sk/dossier/dossier_30.htm

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:SK:NOT>

Pripojením sa k oslave dvadsiateho výročia *Dohovoru o právach dieťaťa* sa učitelia, európska spoločnosť a všetky deti Európy zaväzujú k jeho účinnejšiemu uplatňovaniu všade v Európe a vo svete.

3 – Koncepčný prístup: spoznávanie práv dieťaťa je *privilegovaným* prístupom k ľudským právam

3, 1 – Od blízkeho k všeobecnejšiemu v progresívnej snahe o konceptualizáciu

Špecifickosť vzdelávania o ľudských právach predstavuje pre učiteľa prístup, ktorý kladie rešpektovanie osoby do centra pedagogickej činnosti: zahŕňa vzájomný rešpekt a porozumenie vo vzťahoch medzi učiteľom a deťmi, medzi dospelými, ktorí ich obklopujú.

Toto vzdelávanie sa zapája do procesu, ktorý začína od skorého detstva a pokračuje počas celého života. Pochopenie pojmu „ľudské práva“ deťmi závisí od ich veku. Rodičia a učitelia musia prispôbiť odpovede na jeho otázky v závislosti od stupňa vyspelosti dieťaťa a pripraviť metodiku, ktorú na tento účel použijú.

Účasť v súťažiach je silným momentom, príležitosťou pripomenúť si výročie na medzinárodnej úrovni, ktorá na krátke obdobie mobilizuje celú pedagogickú obec, ale zároveň je súčasťou dlhodobého **vzdelávacieho procesu**.

3, 2 – Etapy a stratégie vzdelávania o ľudských právach

- **Od raného detstva dochádza k výchove pri stretnutí s druhým, k výchove o právach ostatných detí...**

Úlohou akéhokoľvek vzdelávania je pomôcť každému dieťaťu **vybudovať si svoju identitu**. Prehlbovanie spoznávanie seba samého sprevádza objavovanie rozdielov. Identita a prijatie rozdielov sa navzájom dopĺňajú. Budovanie vlastnej identity znamená byť schopný sa pomenovať, ale takisto pomenovať a **uznať druhého** a jeho sociálnu, etnickú, regionálnu, kultúrnu, sexuálnu alebo generačnú **odlišnosť**.

Budovanie identity je objavovanie všetkého, čo spája človeka s druhými v jeho odlišnosti, ako aj prostredníctvom nej. Predstavuje prvotnú výchovu o právach osôb, výchovu o **rešpektovaní každej osoby, o rešpektovaní práv druhých osôb**.

Pre malé dieťa bude „druhá osoba“ iné dieťa, ktoré stretáva vo svojej rodine, v škôlke, v škole alebo na ulici. S ostatnými deťmi bude nadväzovať vzťahy: musí sa naučiť rešpektovať ich aj s ich rozdielmi.

Hra a učenie sa o potrebe rešpektovania spoločných pravidiel pripravujú deti na objavovanie zákona už v tomto veku.

- **Od desiatich rokov dochádza k spoznávaniu Práva**

Prístup k ľudským právam sa od obdobia pred dospelosťou spája s objavovaním „interkultúrneho dialógu“, ktorý je nevyhnutnosťou v množstve škôl v európskych krajinách.²⁰

Od jedenástich rokov je nevyhnutné zamýšľať sa nad spoznávaním textov, ktoré upravujú dodržiavanie ľudských práv. Preštudovanie si *Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa* umožňuje vykresliť konkrétne situácie, ktoré sú blízke obavám a poznatkom detí, čím im umožňuje osvojiť si znalosti a vytvoriť si vlastný názor.²¹

²⁰ *Biela kniha Rady Európy o interkultúrnom dialógu* navrhuje užitočné definície a stratégie realizácie v angličtine: http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/White%20Paper_final_revised_EN.pdf vo francúzštine: http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/White%20Paper_final_revised_FR.pdf Príklady dobrých praktík na stránke Rady Európy: http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/goodpractice_FR.asp.

²¹ Stránka UNICEF je dostupná v arabčine na stránke <http://www.unicef.org/arabic/>. Môže byť zaujímavé, ak sa deťom zo skupiny či triedy hovoriacim po arabsky spoločne premietne domovská stránka: deti, ktoré vedia a

Je nevyhnutné, aby deti pochopili, že práva uvedené v Dohovore sú univerzálne práva, že sa vzťahujú na všetky deti, bez ohľadu na ich jazyk, kultúru alebo náboženstvo, že sú to práva aj ostatných detí, ktoré musí každý rešpektovať.

- **Od pätnástich rokov nastupuje spoznávanie a pochopenie princípov a právnych mechanizmov ochrany práv každej osoby**

Mladí ľudia musia pochopiť princípy **univerzálnosti, neporušiteľnosti, neoddeliteľnosti a nepremlčateľnosti** ľudských práv.

Musia pochopiť, že **prekonávajú všetky kultúry** a všetky filozofické alebo náboženské názory. **Práva dieťaťa sú univerzálne rovnako ako ľudské práva: sú prejavom našej spoločnej ľudskosti.**

Mladí ľudia môžu a musia pochopiť **rozdiel** medzi **deklaráciou**, čo je formulácia všeobecného princípu, a **dohovorom**, čo je zmluva obsahujúca záväzky pre štáty.²²

Pripomenú si, že práva detí sú, tak ako ľudské práva vo všeobecnosti, predovšetkým právami druhých, ktoré musia všetci rešpektovať a pochopia, že je úlohou štátu konkrétne uplatňovať práva všetkých ľudí žijúcich na jeho území.

3, 3 – Európska únia kladie ľudské práva na prvé miesto svojich záujmov

Táto súťaž musí byť príležitosťou podčiarknuť osobitnú úlohu a miesto Európy pri podporovaní a ochrane ľudských práv.

Európa sa uzmierila a Európska únia sa vybudovala na hodnotách, medzi ktorými je ochrana ľudských práv na prvom mieste. Tieto práva nie sú európskym vynálezom: sú univerzálne a platia pre celé ľudstvo.

Ale Európania sa poučili zo svojej histórie a poznajú dôležitosť dialógu a rešpektovania práv ostatných. Práve preto sa **Európska únia vybavila jedinečným právnym arzenálom** na ochranu všetkých osôb a najmä tých najslabších.

Pokiaľ ide o ľudské práva, **Európa je príkladom uplatňovania univerzálnych princípov**, ktoré je stále potrebné dopĺňať a upresňovať.

rozumejú po arabsky stúpnu pred očami ostatných detí a ľahšie pochopia pojem univerzálnosť práv dieťaťa a takisto ľudských práv.

²² Pozri uvedené 2, 5, 1.

4 – Pedagogický plán: všeobecné údaje

4, 1 – Zdroje a bibliografia

- **Od priamych odkazov až po stránky** (väčšina viacjazyčná, ak nie je uvedené inak), ktoré upresňujú rozličné otázky a umožňujú stiahnuť hlavné dokumenty, ktoré sa objavujú **v prvej časti tohto** súboru. **Dohovor o právach dieťaťa** je dostupný na stránke tejto súťaže vo všetkých jazykoch Únie.
- Stránky Európskej únie <http://europa.eu.int> a Rady Európy <http://www.coe.int>.
- **Oznámenie „K stratégii v oblasti práv dieťaťa“**
http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/r12555_fr.htm poskytnú učiteľom viaceré podnety. Táto adresa: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm obsahuje odkazy na verziu Oznámenia určeného pre deti „Ty a EÚ“! *Pre viac informácií a vyjadrenie názoru: Politika Európskej komisie o právach dieťaťa* (na stiahnutie v 20 jazykoch Európskej únie).
- Medzinárodná stránka UNICEF <http://www.unicef.org/> obsahuje odkazy na stránky svojich národných výborov a na hlavné organizácie na podporu a ochranu práv dieťaťa²³. Obsahuje stránky zamerané na deti a na tejto adrese http://www.unicef.org/french/crc/index_30160.html je multimedialná prezentácia v anglickom jazyku o Dohovore o právach dieťaťa.
- Diela Janusza KORCZAKA a Jeanne HERSCHOVEJ²⁴. Dielo „Právo byť človekom“²⁵ je zbierkou reflexných básní o ľudskosti vo vzťahu k ľudským právam.

4, 2 – Pedagogické postupy

- V rámci súťaže nie je možné riešiť všetky otázky, o ktorých sa toto pripomenutie len v krátkosti zmienilo. Mladí ľudia, ktorí sa súťaže zúčastnia, musia byť bezpochyby poučení o ľudských právach a poznať niektoré základy z histórie budovania Európy²⁶.
- Pokiaľ ide o osobitosť témy, odporúča sa pracovať v obmedzených skupinách.
- Animátor bude musieť takisto nevyhnutne prispieť vedomosťami: uvedením priamej webovej adresy odkazu alebo poskytovaním informácií.
- Malé skupiny štyroch mladých ľudí bude sprevádzať jeden dospelý referent (rodič, zodpovedná osoba špecializovaných združení, kvalifikovaná osoba). Otvorenie školského systému vonkajším osobám ide ruka v ruku s odporúčaniami Dohovoru o právach dieťaťa.
- Uprednostňujú sa skúsenosti, znalosti z médií (predovšetkým internetu) a schopnosť vyhľadávania a premýšľania mladých ľudí.

²³ Najmä na *Sieť informácií o právach dieťaťa (CRIN)*, <http://www.crin.org/index.asp>.

²⁴ Jeanne Herschová a Janusz KORCZAK sú dve významné osoby v ochrane detí, ktoré veľmi prispeli k tomu, aby práva detí vystúpili na povrch. Jeanne Herschová (biografia a bibliografia v nemčine, angličtine a francúzštine na Wikipédii http://fr.wikipedia.org/wiki/Jeanne_Hersch alebo na <http://www.aidh.org/>. Janusz KORCZAK. Biografia, bibliografia a odkazy na stránky v „nemčine, angličtine, francúzštine a v ostatných jazykoch“ na adrese <http://www.aidh.org/korczak/>). Jeho kompletné diela sú k dispozícii v polštine («Janusz KORCZAK DZIELA», Institut Badan' Edukacyjnych, Institut Badan' Literackich PAN i Miedzynarodowe Stowarzyszenie im. Janusza Korczaka — Komitet redakcyjny: Aleksander Lewin, przewodniczący, Hanna Kirchner i Stefan Woloszyn; Marta Ciesielska, sekretarz — Oficyna Wydawnicza Latona, Warszawa, 1992) a viaceré z nich boli preložené do viacerých jazykov Európskej únie.

²⁵ Jeanne HERSCHOVÁ „Právo byť človekom“, J.C.Lattès/UNESCO, Paríž, 1968.

²⁶ Pozri vyššie navrhovaný Konceptný prístup.

- Referáty, inscenačné hry a pod. sa využijú do veľkej miery, aby sa mladí mohli prostredníctvom nich stotožniť s predstavovanými pojmami.

5- Návrh pedagogického plánu (10 - 14 rokov)²⁷

5, 1 Všeobecné ciele, kritériá úspechu a hodnotiace kritériá poroty

VŠEOBECNÉ CIELE

- Pochopiť, že každá osoba má svoje práva a že každý má za úlohu rešpektovať práva ostatných.
- Pochopiť potrebu presného vymedzenia osobitných práv detí.
- Objaviť, že ľudské práva sú práva uznané a „vyhlásené“ štátmi a medzinárodnými inštitúciami a že práva detí sú ich súčasťou.
- Objaviť a pochopiť hlavné smerovania Dohovoru o právach dieťaťa a osobitných medzinárodných dohovorov.
- Objaviť činnosť európskych inštitúcií a zvlášť Európskej únie.

²⁷ Animátorom sa odporúča preštudovať si oba plány (10 – 14 rokov a 15 – 18 rokov).

KRITÉRIÁ ÚSPECHU

Učiteľ alebo animátor hneď na začiatku poučí žiakov o cieľoch súťaže a očakávaniach poroty.

Čo žiadame	Čo vyžadujeme Kritériá úspechu	Čo pozorujeme a čo pomôže vyhodnotiť každý výtvor
Čo treba urobiť	Bude úspechom, ak...	
Plagát zobrazujúci jedno z práv dieťaťa, ktorý sa nachádza v Dohovore o právach dieťaťa	<ul style="list-style-type: none">a. Plagát zodpovedá zámeru sláviť 20. výročie Dohovorub. Plagát sa môže využiť na propagovanie práv dieťaťa	<ul style="list-style-type: none">a. Zobrazované právo je identifikovateľné. Naozaj je uvedené v Dohovore.b. Čitateľnosť odkazu. Výtvarná kvalita prevedenia.
Text prezentácie	<ul style="list-style-type: none">a. Text prezentácie potvrdzuje, že problematika práv dieťaťa bola správne pochopená,b. Text prezentácie jasne popisuje etapy realizácie,c. Text prezentácie svedčí o oboznámení sa s Dohovorom.d. Text prezentácie svedčí o oboznámení sa s činnosťami Európskej únie v oblasti zobrazeného práva.	<ul style="list-style-type: none">a. Ostatné práva sú spomenuté, osobné zaangažovanie je zjavné.b. Práca je zjavne prácou tímu, úloha dospelého referenta je jasne popísaná.c. Zrejmý odkaz na číslo zobrazeného práva, vysvetlenie voľby.d. Text prezentácie ho jasne vysvetľuje.

5, 2 - Plán

Prvé stretnutie

Prvé stretnutie bude zamerané na preskúmanie problematiky a dokumentárnych zdrojov a na spoločné zadefinovanie metodiky, ktorú skupina 4 mladých ľudí použije na splnenie požiadaviek uvedených v „kritériách úspechu“.

1. Materiál:

- Papier
- Správne odpovede na kvíz
- Papier na poznámky
- „Dohovor o právach dieťaťa“ vyvesený v triede
- Ak je možné, videoprojektor a vysokorýchlostný prístup na internet.

2. Dokumentácia

Dostupné dokumenty na prezentáciu v skupine

- „Všeobecná deklarácia ľudských práv“
- „Dohovor o právach dieťaťa“

Dostupné dokumenty v toľkých exemplároch, koľko je pracovných skupín

- Text článkov 25 a 26 „Všeobecnej deklarácie ľudských práv“
- Text „Dohovoru o právach dieťaťa“
- Text článku 24 „Charty základných práv Európskej únie“.

Každý dospelý disponuje jedným exemplárom textu s prezentáciou súťaže podpísaným Európskym komisárom a s „kritériami úspechu“²⁸.

3. Organizácia skupiny alebo triedy

Mať k dispozícii triedu, ktorá by malým skupinám umožnila vidieť na obrazovku počas stretnutí vo veľkej skupine.

1. Trvanie: 2 hodiny²⁹.
2. Priebeh

Vo veľkej skupine

Krátky úvod.

Premietnutie prvého „kvízu“. Individuálne odpovede na papier.

Spoločné vyhodnotenie.

Premietnutie prvého článku „Všeobecnej deklarácie ľudských práv“.

Jedno dieťa ho prečíta nahlas.

Vybrať a napísať na papier dôležité slová.

Premietnutie druhého článku.

Jedno dieťa ho prečíta nahlas.

²⁸ Pozri aj uvedené 4, 4.

²⁹ Všetky sedenia sa môžu odohrať na dvoch stretnutiach trvajúcich 1 hodinu.

Zadefinovanie pojmu **univerzálnosť**.

Premietnutie článkov 25 a 26 a rozdanie kópie textu týchto dvoch článkov každému dieťaťu v skupine.

Napísať na papier výraz „*Zabezpečovať osobitnú pomoc*“.

V pracovnej skupine

Spoločné spísanie 3 viet na prezentáciu práv, ktoré Všeobecná deklarácia priznáva deťom.

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie a napísanie výsledkov na papier.

Dohovor o právach dieťaťa

Projekcia a prečítanie *Dohovoru o právach dieťaťa*³⁰ nahlas **článok po článku**.

Spoločná diskusia a zapísanie hlavných poznámok na papier.

V pracovnej skupine

Deti si ku každému článku poznačia, či cítia, že sa ich to týka alebo či poznajú (**bez uvedenia mena**) dieťa alebo mladého človeka, ktorého sa to týka.

Odpovede sa spoločne vyhodnotia a zapíšu do zhodnotenia.

Súťaž v pracovnej skupine

Prečítať text prezentácie súťaže. Diskusia.

Predstavenie „kritérií úspechu“.

Skupina si určí „tajomníka stretnutia“.

Spoločné vypracovanie stratégie na:

- výber témy na zobrazenie,
- nájdenie najlepšieho možného zobrazenia.

Téma sa definitívne stanoví až počas tretieho stretnutia.

„Tajomník stretnutia“ prečíta svoje poznámky.

Do budúceho stretnutia: **vyhľadať príklady situácií, v ktorých sa práva detí porušujú a zreferovať všetky nájdené dokumenty**.

Druhé stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny
2. Priebeh

V pracovnej skupine

Prečítanie poznámok, ktoré urobil „tajomník stretnutia“.

Stanovenie nového tajomníka.

Na základe článkov z tlače a nájdenej dokumentácie stanoví každá skupina zoznam konkrétnych situácií, v ktorých sa nejaké právo nerešpektovalo,

- vo svojom bezprostrednom prostredí
- vo svojej krajine

³⁰ Táto aktivita trvá veľmi dlho, ale umožňuje lepšie všeobecné pochopenie textu.

- v Európe.

Každá skupina si z týchto situácií vyberie jednu, ktorú zaznamenala a pripraví:

- predstavenie a zobrazí ho pred triedou alebo skupinou,
- krátky text napísaný vo forme tlačovej správy.

Vo veľkej skupine

Každá pracovná skupina predstaví vo forme inscenačnej hry (role play) situáciu, ktorú zachytila a zobrazí svoju tlačovú správu.

Všeobecná diskusia a kolektívne zhrnutie.

V pracovnej skupine

„Tlačové správy“ sa zatriedia podľa článkov Dohovoru.

Na budúcom stretnutí deti vyhľadajú prvky, ktorými odpovedajú na otázku: „Čo robí Európska únia pre deti?“

„Tajomník stretnutia“ prečíta svoje poznámky.

Tretie stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny
2. Priebeh

V pracovnej skupine

Prečítanie poznámok zapísaných počas predchádzajúcich stretnutí.

Stanovenie nového tajomníka.

Zatriediť podľa tém a prejsť si odpovede detí na otázky položené na konci predchádzajúceho stretnutia.

Predstavenie článku 24 „*Charty základných práv*“. Čítanie nahlas.

Znovu si prebrať celý text „*Dohovoru o právach dieťaťa*“.

Potichu si prečítať všetky články.

Identifikovať práva uznané týmito dvoma textami a podčiarknuť niektoré kľúčové slová: jasne ukázať na zhodu medzi týmito dvoma textami.

Vo veľkej skupine

Spoločné zhodnotenie výsledkov.

Napísať výsledky na papier:

Kľúčové slová „Charty“	Zodpovedajúce články „Dohovoru“
„ochrana“	články 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
„vyjadriť svoj názor“	články 12, 13, 14
„starostlivosť“, „blahobyť“	články 23, 24
„vzťahy a kontakty so svojimi rodičmi“	články 9, 10
„vyšší záujem dieťaťa“	článok 3

Premietnutie druhého kvízu. Individuálne odpovedanie na papier.

Spoločné vyhodnotenie.

V pracovnej skupine

Prečítanie „kritérií úspechu“.

„Aké právo sme chceli zobrazit? Prečo?“

Štvrtý člen skupiny je poverený zapísaním odpovedí.

- Zhrnutie a voľba témy (dbať na realizovateľnosť plagátu).
- Spoločné vypracovanie argumentov na zdôvodnenie voľby (štyri riadky).
- Spísanie a naplánovanie úloh, ktoré treba vykonať na úspešné vypracovanie plagátu a zadelenie úloh medzi členmi skupiny.

Štvrté stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny

2. Priebeh

V pracovnej skupine

Rýchle prečítanie poznámok, ktoré urobil posledný „tajomník stretnutia“.

Prejsť si plán a overiť úlohy, ktoré má každý vykonať.

Realizácia plagátu.

Vlastné vypracovanie textu prezentácie.

Vo veľkej skupine

Vystavenie plagátov.

Každá skupina predstaví výsledok svojej práce a prečíta pripravený text prezentácie.

Všeobecná diskusia.

V pracovnej skupine

Každá skupina prednesie ďalšie prípadné opravy v texte prezentácie.

6- Návrh pedagogického plánu (15 - 18 rokov)

6, 1 Všeobecné ciele, kritériá úspechu a hodnotiace kritériá poroty

VŠEOBECNÉ CIELE

- Pochopiť, že piliermi budovania Európskej únie sú právny štát, demokracia a dodržiavanie ľudských práv.
- Pripomenúť, že ľudské práva sú práva uznané štátmi a medzinárodnými organizáciami.
- Pochopiť potrebu vymedzenia osobitných práv detí.
- Pochopiť Dohovor o právach detí.
- Spoznať činnosť európskych inštitúcií a osobitne Európskej únie.
- **Pochopiť dôležitosť činností Európskej únie v právnej oblasti.**
- Prispievať k budovaniu aktívneho a zodpovedného európskeho občianstva.

KRITÉRIÁ ÚSPECHU

Animátor hneď na začiatku poučí žiakov o cieľoch súťaže a očakávaniach poroty.

Čo žiadame	Čo vyžadujeme Kritériá úspechu	Čo pozorujeme a čo pomôže vyhodnotiť každý výtvor
Čo treba urobiť	Bude úspechom, ak...	
Plagát zobrazujúci jedno z práv dieťaťa, ktorý sa nachádza v Dohovore o právach dieťaťa	<ul style="list-style-type: none">a. Plagát zodpovedá zámeru sláviť 20. výročie Dohovoru.b. Plagát sa môže využiť na propagovanie práv dieťaťa.	<ul style="list-style-type: none">a. Zobrazované právo je identifikovateľné. Naozaj je uvedené v Dohovore.b. Čitateľnosť odkazu. Výtvarná kvalita prevedenia.
Text prezentácie	<ul style="list-style-type: none">a. Text prezentácie potvrdzuje, že problematika práv dieťaťa bola správne pochopená a zastúpená vo všeobecnom rámci ľudských práv,b. Práca je výsledkom spoločného zváženia,c. Text prezentácie svedčí o dôslednom oboznámení sa s Dohovorom.d. Text prezentácie odkazuje na Európsku úniu v rámci zobrazeného práva.	<ul style="list-style-type: none">a. Všeobecný charakter ľudských práv a najmä ich univerzálnosť sa uvádza po zrelej úvahe.b. Etapy práce skupiny sú identifikované, zdôvodnenie výberu daného práva je jasne vysvetlené, úloha dospelého referenta je jasne popísaná.c. Text a/alebo plagát jasne poukazujú na číslo zobrazeného práva. Zrealizovaná voľba je jasne vysvetlená.d. Charta základných práv alebo činnosť Európskej únie v oblasti zobrazeného práva sa uvádza po zrelej úvahe.

6, 2 - Plán

Prvé stretnutie

Prvé stretnutie bude zamerané na preskúmanie témy, dokumentárnych zdrojov a na spoločné zadefinovanie metodiky každej skupiny, ktorá ju použije.

Materiál:

- Papier
- Správne odpovede na kvíz
- Papier na poznámky
- „Dohovor o právach dieťaťa“ a „Charta základných práv“ zobrazené na mieste práce
- Videoprojektor a vysokorýchlostný prístup na internet.

Dokumentácia

Dostupné dokumenty na prezentáciu v skupine

- „Dohovor o právach dieťaťa“
- „Všeobecná deklarácia ľudských práv“
- „Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ (bežne nazývaný aj „Európsky dohovor o ľudských právach“)

Dostupné dokumenty v toľkých exemplároch, koľko je zúčastnených mladých ľudí,

- Články 25 a 26 „Všeobecnej deklarácie ľudských práv“
- „Dohovor o právach dieťaťa“
- „Charta základných práv Európskej únie“.

Každý dospelý referent disponuje jedným exemplárom textu s prezentáciou ³¹ súťaže podpísaným Európskym komisárom a s „kritériami úspechu“.

Ďalšie užitočné dokumenty

Niektoré príklady judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú danej krajiny³².

Priebeh

1. Organizácia skupiny alebo triedy

Mať k dispozícii triedu, ktorá by malým skupinám umožnila vidieť na obrazovku počas stretnutí vo veľkej skupine.

2. Trvanie: 2 hodiny
3. Priebeh

Vo veľkej skupine

Krátky úvod.

Premietnutie prvého „kvízu“. Individuálne odpovedanie na papier.

³¹ Na stiahnutie na stránke súťaže.

³² Možné nájsť na týchto stránkach

<http://www.echr.coe.int/ECHR/FR/Header/Case-Law/HUDOC/HUDOC+database/> (vo francúzštine)

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Hudoc/Hudoc+database/> (v angličtine).

Spoločné vyhodnotenie.

V pracovnej skupine

Zvolí sa tajomník stretnutia za každú skupinu, ktorý zaznamenáva závery stretnutia.

Tiché čítanie „**Všeobecnej deklarácie ľudských práv**“.

„Ktoré články svedčia o univerzálnom charaktere ľudských práv?“ Mladí skonštatujú, že ide o prvé dva články.

Prečítanie článku 29, odsek 1 a 2.

Mladí skonštatujú, že prvou úlohou každého človeka je dodržiavanie práv druhých.

Vyhľadať v Deklarácii to, čo naznačuje, že táto deklarácia nie je len zmluvou, a že nemá záväzný charakter. *Čítanie a skomentovanie posledného odseku preambuly: zdôrazniť slová „spolo•ný cieľ“, „každý (...) snažil“, a pod.*

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie a zapísanie záverov z tejto prvej fázy na papier.

V pracovnej skupine

To isté s „**Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd**“.

Poukázať na dosiahnutý pokrok: ide o záväzky, ktoré treba rešpektovať!

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie a napísanie záverov na papier.

Premietnutie domovskej stránky Európskeho súdu pre ľudské práva³³. Spresniť poslanie Súdu a požiadať mladých, aby do budúceho stretnutia vyhľadali uznesenia týkajúce sa krajín v rámci judikatúry súdu.

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie a zapísanie záverov z tejto prvej fázy na papier.

Napríklad:

- **Dohovor je zmluva, ktorá má záväzný charakter a predstavuje účinnejšiu ochranu ako deklarácia,**
- Od roku 1950 sú práva občanov členských štátov Rady Európy chránené medzinárodnou zmluvou.

Premietnutie „Dohovoru o právach dieťaťa“.

Poznamenať, že ide o medzinárodnú zmluvu, ako je *Dohovor o ochrane ľudských právach základných slobôd*.

Mladí sú vyzvaní, aby si ho do budúceho stretnutia prečítali.

V pracovnej skupine

Súťaž

Predstavenie textu s prezentáciou súťaže. Diskusia.

Predstavenie „kritérií úspechu“.

³³ <http://www.echr.coe.int/ECHR/FR/Header/The+Court/Introduction/Information+documents/> (vo francúzštine)

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/The+Court/Introduction/Information+documents/> (v angličtine)

Skupina si stanoví „tajomníka stretnutia“ a mladí sa **spoločne rozhodnú o výbere najlepšej stratégie** na:

- Výber témy
- Nájdenie najlepšieho možného zobrazenia.

Zadelenie prieskumnej práce, ktorú treba vykonať do budúceho stretnutia: príklady konkrétnych situácií, v ktorých sa ľudské práva vyskytujú v rozličných médiách.

Skupina sa oboznámi s tým, že sa téma na plagát vyberie počas tretieho stretnutia.

„Tajomník stretnutia“ prečíta svoje poznámky.

Druhé stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny
2. Priebeh

Počas celej nasledujúcej časti sa premieta Dohovor o právach dieťaťa³⁴.

V pracovnej skupine

Čítanie poznámok zapísaných počas prvého stretnutia a určenie nového tajomníka.

Preštudovanie „*Všeobecnej deklarácie ľudských práv*“: dôkladnejšie prečítanie si článkov 25 a 26.

Podčiarkne sa *osobitná ochrana* uvedená v článku 25 Deklarácie.

Prečítanie si *Dohovoru o právach dieťaťa* potichu.

Každý účastník písomne zaznačí päť článkov, ktoré ho osobitne zaujali.

Spoločné vyhodnotenie.

Diskusia o definícii dieťaťa (článok 1).

Skupina si vytvorí typológiu zaručených práv.³⁵

Každý účastník si písomne zaznačí pri každom článku, či sa cíti osobne zaujatý, či pozná dieťa alebo mladého človeka, ktorého by sa to týkalo alebo či z médií nevie o porušovaní práv uznaných v Dohovore.

Spoločné vyhodnotenie odpovedí zatriedených podľa predtým vytvorenej typológie.

Rozdanie „*Charty základných práv Európskej únie*“. Spresnenie svojho statusu.

Prečítať článok 24 nahlas.

Diskusia a vypracovanie záverov:

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie a napísanie záverov na papier.

V pracovnej skupine

„Tajomník stretnutia“ prečíta svoje poznámky. Skupina ich schváli.

Do budúceho stretnutia: vyhľadať konkrétne príklady porušovania práv dospelých mladých ľudí.

³⁴ Prečítanie nahlas všetkých 54 článkov by bolo užitočné, ale trvalo by to príliš dlho.

³⁵ Pozri vyššie – situácia tohto problému a stránka UNICEF, ktorá navrhuje presné kľúče k analýze.

Tretie stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny
2. Priebeh

V pracovnej skupine

Prečítanie poznámok zapísaných počas dvoch predchádzajúcich stretnutí.

Stanovenie nového tajomníka.

Na základe článkov z tlače a nájdenej dokumentácie stanoví každá skupina zoznam konkrétnych situácií, v ktorých sa niektoré právo nedodržiavalo.

Takisto vypracuje zoznam konkrétnych situácií, v ktorých boli dodržiavané.

Každá skupina si potom vyberie spôsob prezentovania jednej z týchto konkrétnych situácií vo veľkej skupine (inscenačná hra, zobrazovanie, napodobňovanie a pod.)

Vo veľkej skupine

Každá pracovná skupina prezentuje svoju prácu, zdôvodní svoju voľbu a odpovedá na otázky ostatných skupín.

Kolektívne zhrnutie.

V pracovnej skupine

Analýza rozličných prezentácií. Zatriedenie podľa článkov Dohovoru.

Vo veľkej skupine

Spoločné vyhodnotenie.

Prezentácia druhého kvízu. Individuálne odpovedanie na papier.

Spoločné vyhodnotenie.

V pracovnej skupine

Prečítanie „kritérií úspechu“ a poznámok „tajomníka stretnutia“.

„Aké právo sme chceli zobrazit? Ako? Prečo?“

Štvrtý člen skupiny zapíše odpovede ostatných.

- Zhrnutie a voľba témy (dbať na realizovateľnosť plagátu).
- Spoločné spísanie argumentov (minimálne päť riadkov).
- Spísanie a naplánovanie úloh, ktoré treba vykonať a zadelenie úloh medzi členov skupiny.

Štvrté stretnutie

1. Trvanie: 2 hodiny
2. Priebeh

V pracovnej skupine

Rýchle prečítanie záverov z predchádzajúceho stretnutia.

Prejdenie si plánu a overenie úloh, ktoré má každý vykonať.

Realizácia plagátu.

Vlastné vypracovanie textu prezentácie.

Vo veľkej skupine

Vystavenie plagátov.

Každá skupina predstaví výsledok svojej práce a prečíta pripravený text prezentácie.

Všeobecná diskusia.

V pracovnej skupine

Skupina prednesie prípadné opravy v texte prezentácie.